

**Рішення спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії**

Спеціалізована вчена рада Національного університету «Одеська юридична академія», Міністерства освіти і науки України, м. Одеса, прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії галузі знань 08 «Право» на підставі прилюдного захисту дисертації «Негативна правотворчість та її роль в удосконаленні сучасного права» за спеціальністю 081 «Право» 14 липня 2023 року.

Боброва Тетяна Анатоліївна, 1994 р.н., народилася у м. Кривий Ріг, громадянка України, освіта вища: закінчила у 2019 році Національний університет «Одеська юридична академія» та здобула кваліфікацію: ступінь вищої освіти магістр, спеціальність «Право».

Боброва Т.А. тимчасово не працює.

Дисертацію виконано в Національному університеті «Одеська юридична академія», м. Одеса.

Науковий керівник – Дудченко Валентина Віталіївна, доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України, професор кафедри загальної теорії права та держави Національного університету «Одеська юридична академія».

Здобувачка має статті у 4-х фахових виданнях, які розкривають основний зміст дисертації, із яких 1 стаття у зарубіжному фаховому виданні та 3 статті у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України. Крім того, окремі результати дослідження висвітлено у 6-ти тезах конференцій:

1. Боброва Т. А. «Негативна» правотворчість: вітчизняні реалії та зарубіжний досвід. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2019. 1(26). С. 9–13.

2. Боброва Т. А. Здійснення «негативної правотворчості» в країнах романо-германської правової системи. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. 2020. Випуск 88. С. 26–35.

3. Боброва Т. А. Юридичні технології створення актів негативної правотворчості. *Право і суспільство*. 2022. № 2. С. 9–15.

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради та присутні на захисті фахівці:

1. Чанишева Галія Ісафівна, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри трудового права та права соціального забезпечення Національного університету «Одеська юридична академія», висловила позитивні враження від процесу захисту, зазначила, що робота є актуальною та цікавою, ґрунтовною у всіх напрямках, відзначила, що науковий керівник, професор Дудченко Валентина Віталіївна, які створила власну школу загальної теорії права та держави, відзначила в цілому високий рівень дисертаційних досліджень, які готувалися під керівництвом професора Дудченко, відзначила її професіоналізм. Відзначила, що, крім публічно-правової, дисертантка торкнулася ще й приватно-правової складової, зазначила, що представлена тема є дуже перспективною, вона є першою роботою дисертантки, тому побажала, щоб здобувачка продовжувала свої наукові розвідки. Деякі моменти, на які в роботі зверталася увага, про що ми безпосередньо пишемо, ми виокремлюємо нормативно-правове регулювання, договірне і локальне правове регулювання, а проєкти закону, що в першому читанні прийнятий «Про правотворчу діяльність» правотворче локальне правове регулювання взагалі відсутнє, тобто куди ж тоді це все віднести? Що це таке? Куди віднести договірні правові акти? Куди подіти колективні угоди, договори, які укладаються між сторонами соціального діалогу? Це яка правотворчість? Щодо цих питань ми робили зауваження до цього проєкту, на це звернули увагу його розробники, тому дуже важливим є те, що у своїй роботі та сьогоднішнього виступу ви акцентували увагу на важливості локальності правотворчості та договірної правотворчості. Ще один нюанс, який привернув увагу голови спеціалізованої вченої ради, що здобувачка визначає в розділі наукової новизни і серед положень «удосконалено», що негативна правотворчість як процедура

удосконалення законів, підзаконних актів, рішень суду, цивільно-правових договорів та інших юридичних документів. Що це за таке поняття «юридичний документ»? Ось був прийнятий нещодавно Закон України «Про колективні угоди та договори» від 23 лютого 2023 року, де колективну угоду і колективний договір розробники цього закону визначили як письмовий юридичний документ, голову спецради дуже зацікавило що це таке і де можна знайти визначення, тому що в проєкті Закону України «Про правотворчу діяльність» є система нормативно-правових актів, там є визначення нормативно-правового акта, є визначення закону, підзаконного нормативно-правового акта, а що таке юридичний документ немає. Оскільки дисертантка згадала таке поняття як «інші юридичні документи», то бажано було б, щоб ви більш чітко визначили це поняття. Визначаючи надзвичайну корисність і актуальність дослідження, порекомендувала дисертантці видати монографію за наслідками дисертаційного дослідження, де буде враховано питання та зауваження шановних офіційних опонентів та рецензентів. За результатами захисту та дослідження є велика кількість пропозицій вдосконалення нормативно-правових актів, тому голова спецради порекомендувала підготувати доповідну записку і направити її до Комітету Верховної Ради України, де б було чітко сформульовано пропозиції та положення, що пролунали під час захисту. Відзначила високий рівень захисту, важливість та значимість дисертаційного дослідження і підтримала висновок офіційних опонентів, рецензентів, що здобувачка – Боброва Тетяна Анатоліївна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «право» за спеціальністю 081 «Право».

2. Терлецький Дмитро Сергійович, кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри конституційного права Національного університету «Одеська юридична академія», критичні зауваження щодо змісту дисертації виклав у рецензії та озвучив під час виступу рецензента, водночас зазначив, що представлена робота йому сподобалася, так само як і виступ, підкреслив, що він був впевненим, підкреслив, що дисертантка володіє матеріалом та вміє

аргументувати власну точку зору, зробив висновок, що робота є затребуваною, цікавою, а в частині, де здобувачка пропонує певні зміни, її позиція цілком аргументована. Зазначив, що долучається до загальної рекомендації та підтримує рішення про присудження ступеня доктора філософії.

3. Чувакова Ганна Михайлівна, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри загальної теорії права та держави Національного університету «Одеська юридична академія», виклала у письмовій формі у рецензії критичні зауваження та оголосила їх під час виступу, у дискусії висловила свої позитивні враження від роботи та публічного захисту, водночас зазначила, що їй дуже сподобалося, що здобувачка зверталася до плюралізму правових ідей, до так званого «живого права», до правовідповідності, про яку йшла вже мова, дисертантка дає своє власне визначення поняттям: «правовідповідність» через еквівалентність письмового акта, який має відповідати принципам права, духу права, що є головним взагалі у побудові законодавства в цілому; «негативна правотворчість» як удосконалення законодавства, але визначення здобувачки стосується і того, що таке негативна правотворчість і стосовно інших правових актів у публічному праві, публічній сфері, приватній сфері, авторка поєднує ці поняття, що дуже вдало вийшло. Що стосується юридичної технології негативної правотворчості, то це певна сукупність дій, знань, вмінь, якими мають володіти суб'єкти правотворчості, і це виокремлено дисертанткою – це дуже вдало, що є компетентність, професіоналізм, якими має володіти будь-який уповноважений суб'єкт негативної правотворчості. Побажала подальших успіхів здобувачці з розробки цієї тематики та висловила позитивні враження від процесу захисту.

4. Дідич Тарас Олегович, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри теорії та історії права та держави Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, дискусійні положення викладено офіційним опонентом у наданому відгуку на дисертацію та оголошено під час виступу, водночас під час дискусії офіційний

опонент підкреслив, що всі присутні на захисті стали свідками однієї з найцікавіших робіт, цікавого захисту, який було презентовано Тетяною Анатоліївною, нею було викладено основні положення, обґрунтовано їх відповідями на запитання опонентів та рецензентів та презентовано положеннями, які є достовірними. Зазначив, що повністю підтримує слова шановних рецензентів щодо того, що здобувачка дійсно володіє тими навичками наукового дослідження, які в поєднанні з її сміливістю щодо обрання теми, дозволили нам отримати цікаву наукову роботу, цікаві положення, цікаві та обґрунтовані пропозиції. Підкреслив, що поєднання таких якостей людських з професійними методологічними навичками дослідження – все це, по суті, є основою для будь-якої наукової роботи, що є фундаментом для того, щоб досягати наукових результатів, ставити цілі, завдання та їх успішно реалізовувати. Позитивно відзначив те, що дисертантка повністю володіє матеріалом, що вона дійсно в цій тематиці, вона «душею та серцем» переконана, що вболіває за предмет свого наукового дослідження, а ті практичні пропозиції, які нею були сформульовані, мають цінність. Здобувачка надзвичайно гарно трималася та відповідала на всі запитання, що свідчить про те, що обґрунтованість та достовірність, якість роботи є надзвичайно високими та позитивними. Щодо самого захисту зазначив, що він повністю відповідає вимогам, що сьогодні встановлено чинним законодавством України, публічний захист Тетяни Анатоліївни підтвердив те, що робота цілком відповідає заявленій спеціальності та галузі знань. Офіційний опонент вважає, що авторка цілком заслуговує на присудження їй ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право». Зазначив, що ті результати, які були представлені в роботі, створюють дуже потужний імпульс для того, щоб продовжити наукові пошуки, а Тетяна Анатоліївна має такі здібності, побажав їй продовжувати свою наукову роботу та досліджувала проблематику правотворчості, роблячи свій внесок в розвиток концепції правотворення, які на сьогодні не достатньо сформовані в Україні та відповідним чином не достатньо реалізовані на практиці.

Зазначив, що буде підтримувати Тетяну Анатоліївну. Висловив позитивні враження від проведеного захисту.

5. Манько Денис Григорович, доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафедри державно-правових дисциплін Міжнародного гуманітарного університету, дискусійні положення викладено офіційним опонентом у наданому відгуку на дисертацію та оголошено під час виступу, водночас зазначив, що сьогодні відбувся яскравий захист, а дисертантка показала не лише рівень своєї обізнаності у питаннях, які відносяться до предмета дисертаційного дослідження, але і на підставі відповідей, які вона надавала під час обговорення, можна стверджувати, що здобувачка орієнтується в матеріалі та має власну думку, ця думка має наукове підґрунтя, вона має певні перспективи і ми дійсно чекаємо на її розробки щодо співвіднесення понять «правотворчість», «законотворчість», «нормотворчість» і ті зміни, які вона пропонувала до проекту Закону – це все дійсно заслуговує на увагу та підтримку. Підкреслив, що в цілому тема дуже актуальна, що ця тема в контексті сучасного погляду на право, це момент співвіднесення юридичного та легістського типів праворозуміння, це момент поєднання ідеального та реального в праві, що є дуже важливим для сучасної юридичної науки. Підкреслив, що захист пройшов на дуже високому рівні. Щодо роботи, то вона логічно скомпонована, предмет дослідження розкрито на належному рівні, а вимоги щодо академічної доброчесності дотримано, обґрунтування всіх положень, що віднесено як до наукової новизни, так і до інших компонентів роботи, вони отримали належне обґрунтування методологічну теоретичну підтримку, є цікаві, з наукової точки зору, висновки, пропозиції, в цілому робота відповідає вимогам чинного законодавства, робота відповідає рівню, що висувається, до такого роду наукових досліджень, це дійсно якісний науковий продукт, а авторка підтвердила, що заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право». Звернув увагу присутніх, що підтримує та буде підтримувати здобувачку.

Результати відкритого голосування:

«За» - 5 членів ради,

«Проти» - немає,

Тих, що утрималися, немає

На підставі результатів відкритого голосування спеціалізована вчена рада Національного університету «Одеська юридична академія», Міністерства освіти і науки України, присуджує Бобровій Тетяні Анатоліївні ступінь доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Голова
спеціалізованої вченої ради,
доктор юридичних наук, професор

Галія ЧАНИШЕВА